

4. Zdravotní péče

Hlavním zdrojem dat z oblasti zdravotní péče je Ústav zdravotnických informací. Dále jsou v této kapitole využita data o pracovní neschopnosti Českého statistického úřadu a údaje od Asociace zdravotních záchranných služeb.

Nemocenské pojištění

Průměrný počet nemocensky pojištěných činil v roce 2016 ve Středočeském kraji 428,9 tisíc. Z toho bylo 881 mladistvých do 18 let. Podíl mladistvých na celkovém počtu nemocensky pojištěných tak činil 0,21 %, což představovalo třetí nejvyšší podíl mezi kraji (po Praze - 0,32 % a kraji Karlovarském – 0,28 %).

Jako součástí charakteristik o pracovní neschopnosti jsou publikovány i údaje týkající se pracovní úrazovosti mladistvých. V rámci celé republiky se jedná každoročně o desítky nově hlášených pracovních úrazů mladistvých, ve Středočeském kraji se jednalo v roce 2016 o 12 případů. V letech 2012–2014 se jednalo každoročně 10 případů. Po přepočtu na 100 mladistvých byl ve Středočeském kraji v roce 2016 po hlavním městě Praze (0,75) druhý nejnižší – 1,36. Druhé nejnižší mezi kraji bylo i průměrné procento pracovní neschopnosti mladistvých pro pracovní úraz (0,069).

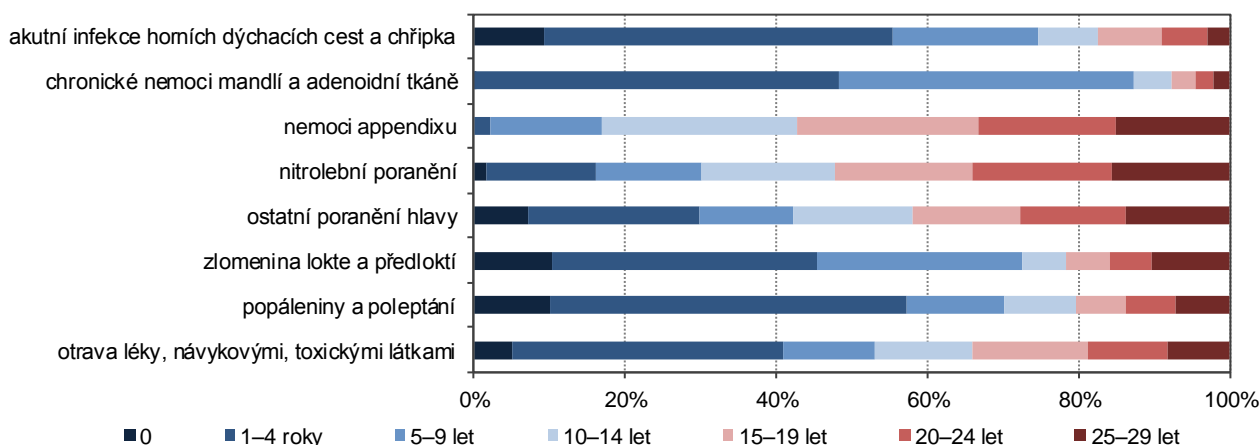
Hospitalizovaní v nemocnicích podle věku

V roce 2016 fungovalo ve Středočeském kraji 10 nemocnic s dětským lůžkovým oddělením s 382 lůžky. Ve srovnání s ostatními kraji byl tento počet vzhledem k počtu obyvatel podprůměrný, republikově nejnižší. V oblasti zdravotnictví využívá Středočeský kraj blízkosti hlavního města Prahy, kde je vybavenost zdravotnickými zařízeními naopak republikově nejvyšší. Z celkového počtu deseti oddělení bylo 8 oddělení dětského lékařství a 2 oddělení dětské chirurgie. Podobnou strukturu dětských oddělení zaznamenala většina krajů, pouze hlavní město Praha disponovalo nejširší škálou specializovaných oddělení. V roce 2016 bylo na dětských odděleních Středočeského kraje hospitalizováno 24 930 pacientů, což představovalo 8,5 % z celkového počtu hospitalizovaných pacientů dětských oddělení republiky.

V rámci všech lůžkových zařízení nemocnic bylo hospitalizováno 187 256 pacientů s bydlištěm ve Středočeském kraji. Z toho bylo 54 544 osob ve věku 0–29 let, což představovalo podíl 29,1 % na celkovém počtu pacientů a 4. nejvyšší podíl ve srovnání s ostatními kraji, republikový průměr činil 28,7 %.

Graf 4.1. Hospitalizovaní pacienti ve věku 0–29 let v lůžkových zařízeních s bydlištěm ve Středočeském kraji podle vybraných příčin v roce 2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Nejméně hospitalizovaných pacientů v rámci pětiletých věkových kategorií mladistvých do 29 let s bydlištěm ve Středočeském kraji vykazovala v roce 2015 věková skupina 10–14 let (4 185). Stejná situace byla zaznamenána ve všech krajích. V mladších a starších pětiletých věkových kategoriích se jednalo o počty hospitalizovaných kolem 5–6 tisíc pacientů. Nejvyšší počet hospitalizovaných (15 516) ve věku 0 byl způsoben započtením hospitalizací živě narozených dětí, kterých bylo v roce 2015 celkem 11 524. Druhý nejvyšší počet hospitalizovaných (10 313) byl zaznamenán ve věkové kategorii 25–29 let, což bylo způsobeno započtením hospitalizovaných žen v souvislosti s těhotenstvím a porodem (4 612).

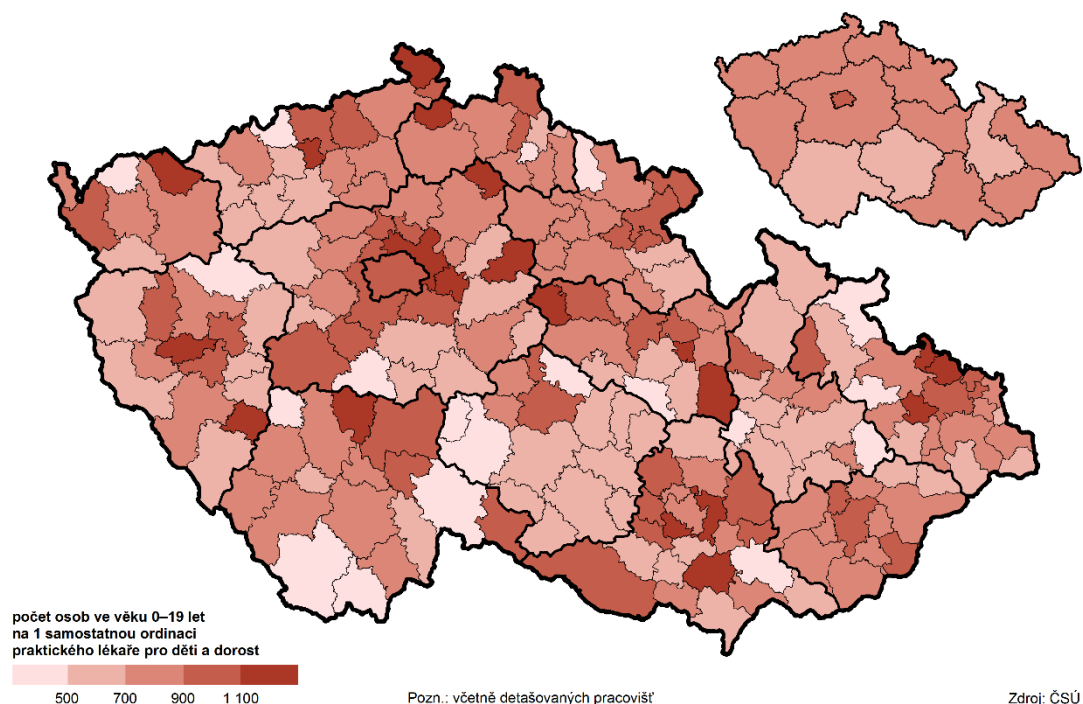
Příčiny hospitalizací se liší v závislosti na věku pacientů. Některé příčiny jsou typické pro dětské pacienty, jiné se naopak mezi mladou populací téměř nevyskytují. Mezi příčiny hospitalizací, u kterých zaznamenaly osoby ve věku 0–29 let většinový podíl (nad 50 %), patřily v roce 2015 především diagnózy nemocí horních cest

dýchacích (chronické nemoci mandlí 94,0 %, akutní infekce horních cest dýchacích a chřipka 71,8 %) a vnější příčiny (popáleniny a poleptání 62,5 %, poranění hlavy 54,8 %, otrava léky, návykovými a biologickými látkami a toxické účinky látek 58,8 %). Většinový podíl na hospitalizovaných tvořily právě osoby ve věku 0–29 let v případě nemocí apendixu (54,8 %). Naopak minimálně byla mladá generace zastoupena mezi pacienty chorob souvisejících s diagnózami nemocí oběhové soustavy (3,6 %) a novotvarů (6,2 %). Tyto nemoci jsou naopak typické pro věkové kategorie seniorů.

Praktičtí lékaři pro děti a dorost

V roce 2015 fungovalo ve Středočeském kraji 236 samostatných ordinací praktického lékaře pro děti a dorost, což představovalo 11,8% podíl na počtu těchto ordinací v celé republice. Přestože v rámci celé republiky docházelo v posledních deseti letech k poklesu počtu ordinací pro děti a dorost (mezi lety 2006 – 2015 se jednalo o 4,2% pokles), byl Středočeský kraj jedním ze tří krajů (spolu s krajem Ústeckým a Prahou), kde zůstal počet ordinací pro děti přibližně na stejné úrovni.

Kartogram 4.1. Samostatné ordinace praktických lékařů pro děti a dorost podle SO ORP a krajů k 31. 12. 2015

V rámci okresů Středočeského kraje byly zaznamenány jak poklesy, tak i nárůsty počtu ordinací pro děti a dorost. K největšímu nárůstu došlo v okresech Praha-západ (o 25,0 %), Beroun (18,8 %) a Praha-východ (14,3 %), což odráželo demografický vývoj vyznačující se vysokým nárůstem počtu dětí v zázemí Prahy.

I přestože došlo v zázemí Prahy k nárůstu počtu samostatných ordinací pro děti a dorost, nadále se jednalo o oblasti, v nichž v roce 2015 připadalo na jednu ordinaci nejvíce dětí (osob ve věku 0–19 let). Správní obvod Brandýs nad Labem-Stará Boleslav vykázal čtvrtou nejvyšší hodnotu v rámci správních obvodů celé republiky, na jednu samostatnou ordinaci praktického lékaře pro děti a dorost zde připadalo 1 791 osob ve věku 0–19 let.

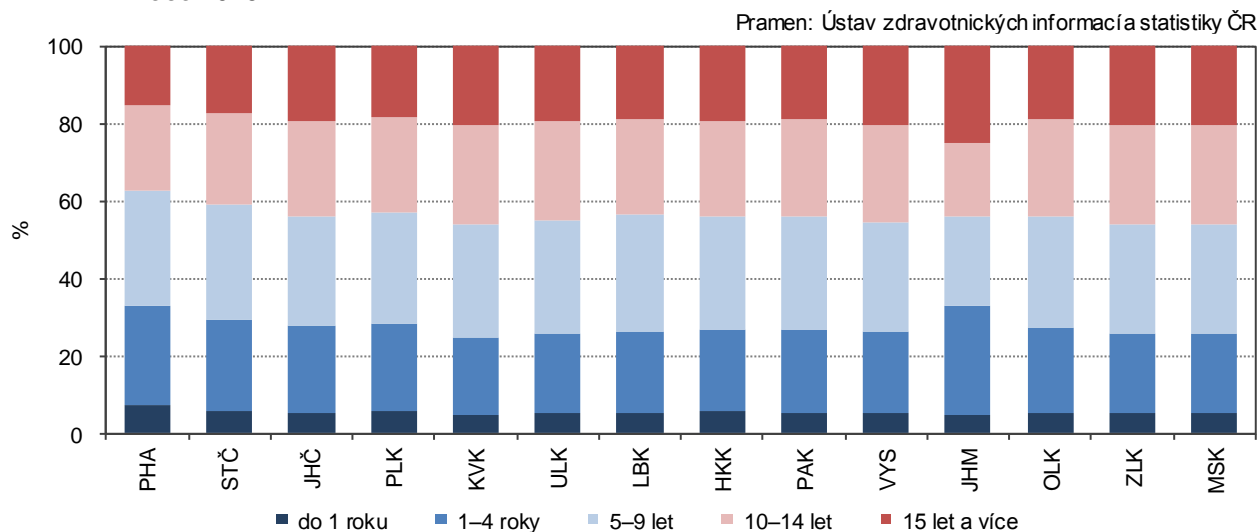
V ordinacích praktických lékařů pro děti a dorost bylo ve Středočeském kraji v roce 2015 registrováno 232,1 tisíc pacientů. Počet registrovaných pacientů na jednoho lékaře patřil k nejvyšším mezi kraji. Při srovnání věkového složení dětských pacientů se kraj vyznačoval celkově mladší strukturou a vynikal v podílu nejmladších pacientů ve věku do 1 roku na celkovém počtu dětských pacientů (ve věku 0–18 let). Po hlavním městě Praze se jednalo o druhý nejvyšší podíl - 5,9 %. Podíl další věkové skupiny pacientů 1–4 roky byl ve Středočeském kraji třetí nejvyšší, a to 23,5 % (po Jihomoravském kraji a Praze). Nejpoměrnější byla věková skupina dětských pacientů ve věku 5–9 let s 29,7 %, což byl třetí nejvyšší podíl po kraji Libereckém a Praze. Naopak podíl nejstarších pacientů ve věku 15 a více let byl po Praze druhý nejnižší v ČR (17,2 %).

V roce 2015 bylo ve Středočeském kraji v ordinacích dětských lékařů provedeno 1 216,1 tisíc vyšetření-ošetření, což byl po hlavním městě Praze (1318,4 tisíc) druhý nejvyšší počet mezi kraji, z toho 68,4 % bylo

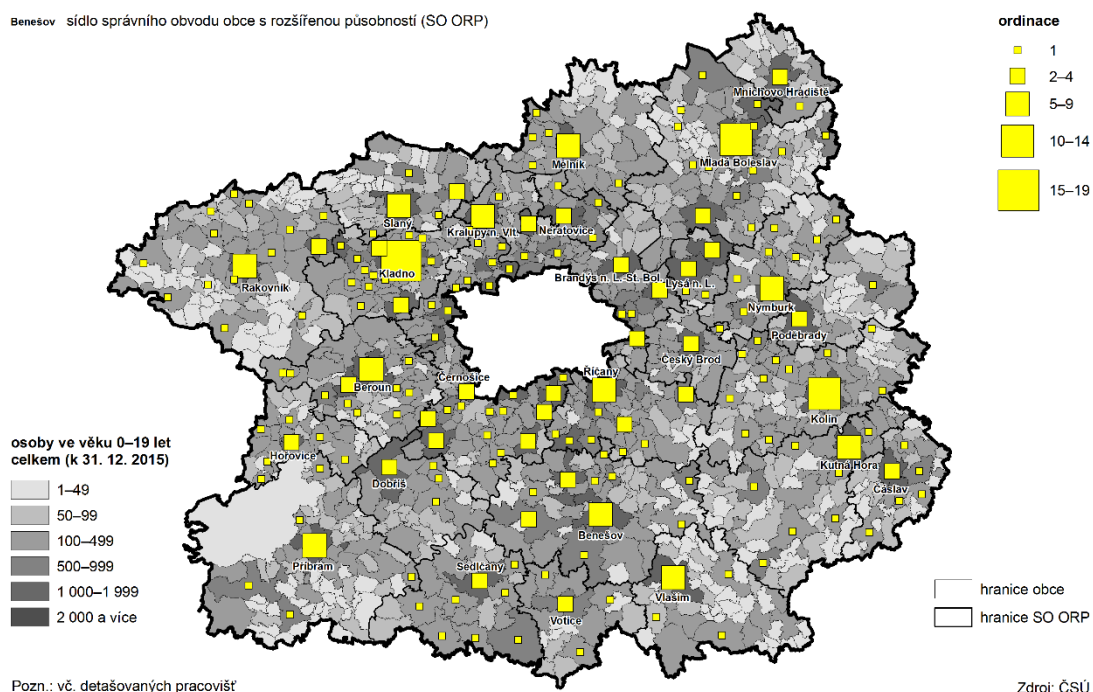
vyšetření léčebných (831,7 tisíc). Preventivních vyšetření bylo provedeno 316,3 tisíc, z toho jedna třetina (103,7 tisíc) u nejmenších dětí ve věku 0–11 měsíců.

Graf 4.2. Registrovaní pacienti oboru praktický lékař pro děti a dorost podle věkových skupin a kraje v roce 2015

Středočeský kraj se vyznačoval vysokým počtem ošetření v návštěvní službě, v roce 2015 se jednalo o 11,6 tisíc případů, což byl po Jihomoravském kraji druhý nejvyšší počet. V přepočtu na tisíc osob dětské populace byl počet takovýchto ošetření třetí nejvyšší (po krajích Zlínském a Jihomoravském).

Kartogram 4.2. Samostatné ordinace praktických lékařů pro děti a dorost podle obcí Středočeského kraje k 31. 12. 2015

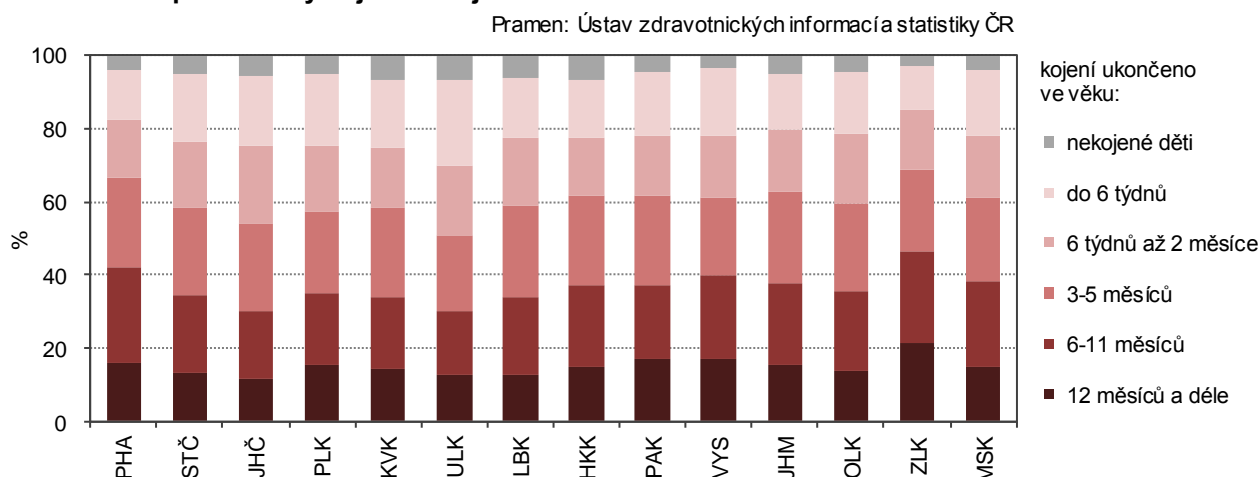

V ordinacích praktických lékařů pro děti a dorost byli také sledováni pacienti zneužívající návykové látky. V rámci středočeských ordinací se v roce 2015 jednalo o 644 dětí, to odpovídalo hodnotě 2,40 při přepočtu na 1 000 osob v dětské populaci (0–18 let). To byla mezi kraji šestá nejvyšší hodnota, přičemž nejvyšší hodnota byla dosažena v kraji Moravskoslezském (5,48) a nejnižší v kraji Vysočina (0,55).

Od praktických lékařů pro děti a dorost jsou k dispozici data ohledně délky kojení. Středočeský kraj dosahoval v roce 2015 ve srovnání s ostatními kraji průměrných hodnot. Největší podíl (23,9 %) tvořily děti, u kterých bylo kojení ukončeno ve věku 3–5 měsíců. Následovaly děti, u nichž bylo kojení ukončeno ve věku 6–11 měsíců (21,4 %), dále ve věku do 6 týdnů (18,6 %). Plně kojeneckých dětí, u kterých bylo kojení ukončeno do 6. měsíce věku bylo 13,7 %. Podíl nekojených dětí činil v roce 2015 ve Středočeském kraji 5,1 %. Kraj se

tímto podílem zařadil doprostřed žebříčku krajů. Nejméně nekojených dětí vykazalo hlavní město Praha (3,9 %) a nejvíce Královéhradecký kraj (7,0 %).

Graf 4.3. Děti podle délky kojení a krajů v roce 2015

V rámci okresů kraje vykazaly nejvyšší podíly nekojených dětí okresy Mladá Boleslav (7,1 %), Nymburk (6,6 %) a Kladno (6,2 %) a nejnižší podíly okresy Rakovník (3,0 %) a Beroun (3,8 %).

Tab. 4.1. Děti při roční prohlídce podle délky kojení v roce 2015

Zdroj: ÚZIS

v %

	Kojení ukončeno ve věku					Nekojené děti
	do 6 týdnů	6 týdnů až 2 měsíce	3 až 5 měsíců	6 až 11 měsíců	12 měsíců a déle	
Středočeský kraj	18,6	17,9	23,9	21,4	13,1	5,1
v tom okresy:						
Benešov	19,1	17,6	24,1	25,3	8,8	5,1
Beroun	19,4	18,8	26,2	20,1	11,7	3,8
Kladno	17,3	15,5	24,5	21,2	15,3	6,2
Kolín	21,8	21,5	19,8	17,0	15,4	4,6
Kutná Hora	(19,7)	(16,7)	(17,0)	(26,0)	(15,2)	(5,4)
Mělník	22,3	17,7	23,0	21,4	10,7	4,9
Mladá Boleslav	15,0	21,1	26,6	20,0	10,2	7,1
Nymburk	26,8	18,1	24,1	13,7	10,8	6,6
Praha-východ	14,5	16,2	26,6	24,4	13,4	4,9
Praha-západ	(15,5)	(14,5)	(21,4)	(27,1)	(16,7)	(4,7)
Příbram	14,2	18,9	28,0	18,7	16,1	4,1
Rakovník	24,6	20,8	21,7	19,8	10,2	3,0

() data s nižší spolehlivostí

Zdravotní stav

Zdravotní stav u dětí patří k zásadním tématům týkajících se mladé generace. Dotýká se především nejmladších věkových kategorií. Na základě dat Ústavu zdravotnických informací je možné sledovat už prvotní dispozice vedoucí k ovlivnění zdravotního stavu do budoucna. Je možné analyzovat například statistiky rodiček, které podstoupily ultrazvukové vyšetření nebo které v těhotenství kouřily, či statistiky živě narozených dětí s vrozenou vadou.

Ve Středočeském kraji podstoupilo v roce 2015 ultrazvukové vyšetření v prvním trimestru 78,4 % rodiček. To byl třetí nejnižší podíl v rámci krajů republiky (po krajích Ústeckém a Vysočině), průměrná republiková hodnota činila 80,6 %. Nejvyšší podíl rodiček, které podstoupily ultrazvukové vyšetření, byl ve věkových kategoriích 30–34 let a 25–29 let, a to jak ve Středočeském kraji, tak i v republice.

V rámci okresů Středočeského kraje vykazaly vysoké podíly rodiček, které podstoupily v prvním trimestru ultrazvukové vyšetření, okresy Beroun (89,4 %) a Rakovník (88,2 %). Okres Beroun dosáhl ve věkové kategorii 25–29 let podílu 92,6 %, stejně jako okres Rakovník v kategorii 30–34 let.

Tab. 4.2. Screening rodiček v prvním trimestru podle věku a okresů v roce 2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

v %

	Rodičky, které v prvním trimestru podstoupily ultrazvukové vyšetření									
	celkem	do 14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50 a více
Středočeský kraj	78,4	50,0	56,9	72,2	79,8	80,3	79,4	76,7	73,3	75,0
v tom okresy:										
Benešov	78,6	.	73,7	67,4	83,2	78,6	77,9	89,3	100,0	.
Beroun	89,4	.	72,2	84,8	92,6	91,0	86,5	87,8	.	.
Kladno	84,8	.	52,0	76,9	87,9	88,8	84,7	81,0	50,0	.
Kolín	49,3	.	30,8	42,2	50,2	51,5	51,3	42,4	100,0	.
Kutná Hora	63,5	50,0	46,7	68,4	60,2	66,2	63,2	52,4	100,0	.
Mělník	77,9	.	54,1	74,1	78,9	82,2	79,3	59,4	.	.
Mladá Boleslav	85,6	.	62,5	78,8	88,9	86,5	84,2	97,1	.	.
Nymburk	77,2	.	82,6	69,6	79,0	76,0	79,5	82,1	.	.
Praha-východ	73,7	.	42,1	63,9	73,7	75,4	74,5	75,4	50,0	100,0
Praha-západ	85,8	.	44,4	71,6	86,5	87,6	89,5	77,0	66,7	50,0
Příbram	87,8	.	63,2	83,6	90,0	88,6	88,5	81,1	100,0	.
Rakovník	88,2	.	64,7	88,5	87,2	92,6	86,1	90,0	.	.

Naopak nejnižší podíly zaznamenaly v rámci kraje okresy Kolín (49,3 %) a Kutná Hora (63,5 %). V okrese Kolín podstoupila ve věkových kategoriích 25–29 let a 30–34 let ultrazvukové vyšetření přibližně jen polovina rodiček.

Kouření v těhotenství nepříznivě ovlivňuje budoucí zdravotní stav narozených dětí. Ve Středočeském kraji připadalo v tříletém průměru let 2013–2015 na tisíc rodiček 41 kouřících rodiček. To byl pátý nejnižší počet ve srovnání s ostatními kraji. Minimální hodnota byla zaznamenána v kraji Zlínském (13) a nejvyšší v kraji Karlovarském (211).

Tab. 4.3. Rodičky kouřící v těhotenství podle věku a okresů - tříletý průměr let 2013–2015

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 rodiček

	Celkem	Věk						
		do 19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 a více
Středočeský kraj	41	166	103	41	26	21	31	.
v tom okresy:								
Benešov	27	216	54	29	15	8	29	.
Beroun	78	315	203	76	51	44	84	.
Kladno	49	148	110	44	33	21	45	.
Kolín	29	81	81	35	17	7	12	.
Kutná Hora	29	78	68	27	17	12	49	.
Mělník	126	406	263	126	82	62	88	.
Mladá Boleslav	19	144	49	17	12	5	.	.
Nymburk	23	119	78	23	10	10	12	.
Praha-východ	31	148	111	35	19	18	17	.
Praha-západ	34	240	105	38	23	26	26	.
Příbram	21	14	55	15	18	17	.	.
Rakovník	36	132	50	35	28	16	33	.

Výrazně největší počet kouřících rodiček byl ve Středočeském kraji v nejmladší věkové kategorii do 19 let (166 na 1 000 rodiček) a ve věkové kategorii 20–24 let (103 na 1 000 rodiček) a se zvyšujícím se věkem se postupně snižoval. Nejméně kouřících rodiček bylo ve věkové kategorii 35–39 let (21 na 1 000 rodiček).

V rámci okresů kraje vykázal výrazně nejvyšší počet kouřících rodiček okres Mělník, jednalo se o trojnásobný počet oproti krajskému průměru (126 na 1 000 rodiček). Naopak nejmenšího počtu kouřících rodiček bylo dosaženo v okrese Mladá Boleslav (19 na 1 000 rodiček).

Počet narozených dětí s vrozenou vadou kolísal ve Středočeském kraji v období 2001–2014 kolem 40 dětí na tisíc živě narozených, v posledním sledovaném roce 2014 to bylo 38,6 dětí. Ve srovnání s ostatními kraji se jednalo o třetí nejnižší hodnotu po krajích Jihomoravském (29,2) a Vysočině (34,3), přičemž průměrná hodnota za celou republiku činila 41,7 narozených dětí s vrozenou vadou na tisíc živě narozených dětí.

Tab. 4.4. Živě narození s vrozenou vadou podle okresů

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

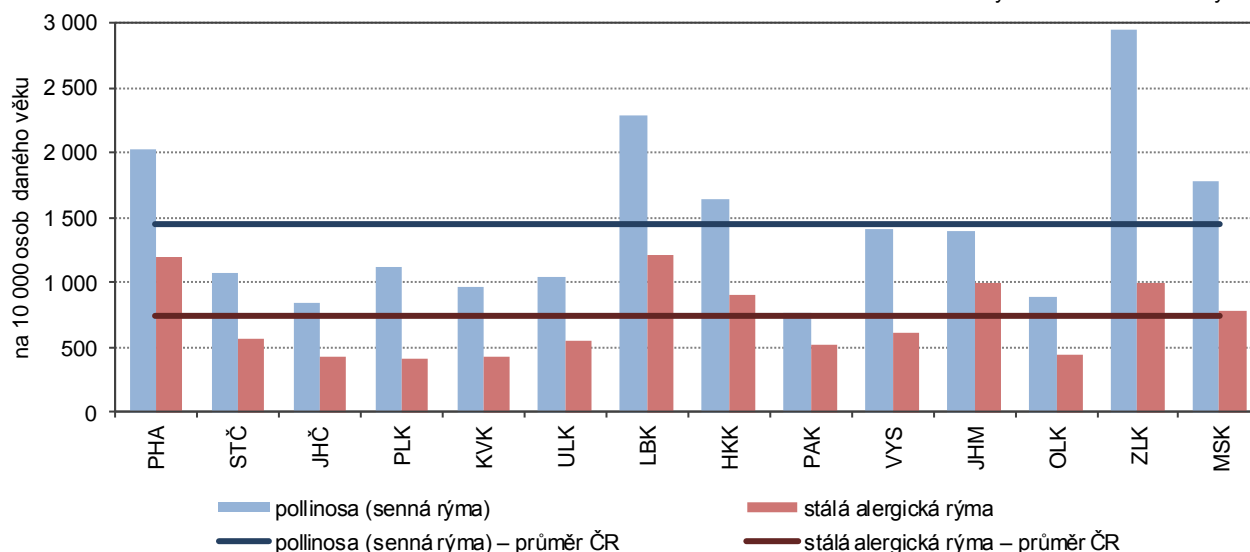
na 1 000 živě narozených

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Středočeský kraj	39,1	36,9	40,8	37,8	37,8	36,7	42,4	43,4	36,9	44,0	41,5	42,1	41,5	38,6
v tom okres:														
Benešov	42,1	32,2	58,0	48,8	63,5	56,7	87,4	174,6	43,5	58,7	73,4	71,8	60,1	45,0
Beroun	43,2	48,7	51,3	34,4	24,1	16,4	38,9	49,8	62,0	53,4	60,3	46,9	26,8	32,4
Kladno	37,4	37,4	30,5	26,2	29,9	28,6	40,7	41,7	31,0	49,3	42,6	44,9	38,6	37,5
Kolín	67,9	67,6	77,4	53,8	44,9	43,9	51,0	34,6	41,6	65,3	43,2	43,7	50,8	41,5
Kutná Hora	54,2	30,6	54,1	76,9	49,9	61,3	58,0	45,6	42,3	50,3	42,2	47,2	40,4	45,2
Mělník	29,0	27,4	25,1	36,7	41,6	34,3	26,2	22,2	31,7	34,1	25,3	33,4	46,1	44,6
Mladá Boleslav	26,9	32,5	44,6	24,6	33,6	32,1	29,1	24,7	33,6	36,0	26,6	30,2	33,3	29,9
Nymburk	41,1	31,9	32,1	31,7	27,4	33,3	41,4	28,0	24,5	22,1	29,8	35,4	38,9	28,6
Praha-východ	34,2	41,1	28,8	22,3	29,8	42,3	33,9	28,9	37,0	42,7	43,0	38,2	47,0	35,7
Praha-západ	37,0	38,7	29,3	36,9	35,2	28,9	44,0	34,2	29,4	46,1	46,3	40,0	41,8	43,6
Příbram	27,1	22,9	29,9	39,1	41,6	39,1	38,3	27,8	36,6	27,4	35,6	33,1	34,0	43,0
Rakovník	41,6	31,8	43,0	55,0	49,6	31,4	28,4	42,9	45,6	48,3	28,2	54,7	31,3	42,3

V rámci okresů Středočeského kraje se nejvyšší intenzitou živě narozených dětí s vrozenou vadou vyznačoval okres Benešov. V období let 2001 – 2014 vykázal 6x nejvyšší hodnotu počtu narozených dětí s vrozenou vadou na 1000 živě narozených dětí a 4x druhé místo. V případě nejnižších hodnot nebyla situace tak jednoznačná jako v případě nejvyšších hodnot, okresy se na pozicích s nejnižší intenzitou v jednotlivých letech střídaly.

Graf 4.4. Léčení pacienti oboru alergologie ve věku 15–19 let na vybranou diagnózu podle krajů v roce 2013

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Mezi nejčastější zdravotní problémy u dětí patří nemoci horních a dolních cest dýchacích. Často se jedná o případy, kdy se po dovyvinutí imunity problémy ztratí a nemocnost dětí se sníží. V řadě případů ale problémy přetrvávají a ordinace alergologů a imunologů evidují diagnózy různých typů alergií, astmat či kožních problémů.

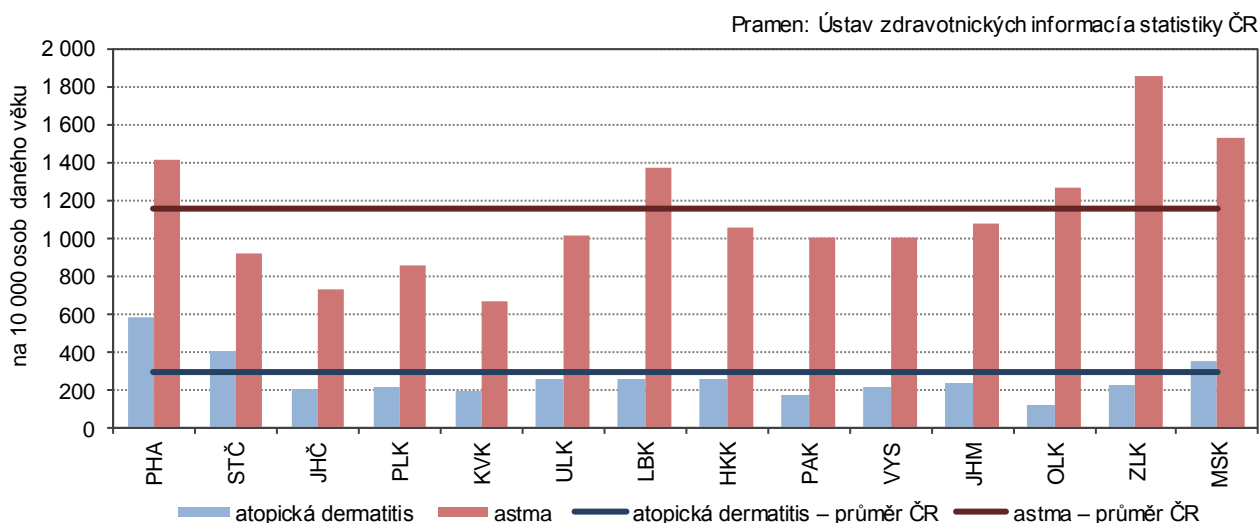
V případě rýmy stál v roce 2013 Středočeský kraj v počtu léčených pacientů ve věku 15–19 let na 10 000 osob stejného věku přibližně uprostřed žebříčku krajů, hodnoty se pohybovaly pod celorepublikovým průměrem. Senná rýma byla léčena u 1 063 pacientů na 10 tisíc osob, přičemž republikový průměr činil 1 444. Nejvyšší hodnota byla dosažena v kraji Zlínském (2 945) a nejnižší v kraji Pardubickém (764). U stálé alergické rýmy se ve Středočeském kraji jednalo o 556 pacientů na 10 tisíc osob, přičemž v rámci celé republiky to bylo 736. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v kraji Libereckém (1201) a nejnižší v kraji Plzeňském (413).

Podprůměrné bylo ve Středočeském kraji rovněž zastoupení pacientů ve věku 15–19 let léčených na astma, jednalo se dokonce o čtvrtou nejnižší hodnotu v rámci všech krajů. Na 10 tisíc osob ve věku 15–19 let připadlo v roce 2013 v kraji 914 pacientů léčených na astma, přičemž republikový průměr činil 1 154. Nejvyšší hodnota byla dosažena v kraji Zlínském (1 856) a nejnižší v kraji Karlovarském (669).

Diagnózou, která byla ve Středočeském kraji u mladistvých zaznamenána ve větší míře než činil republikový průměr, byla atopická dermatitis. Zatímco v celé republice připadalo v roce 2013 na 10 tisíc osob ve věku 15–19 let 289 léčených pacientů v tomto věku, ve Středočeském kraji se jednalo o 403 pacientů. Nejvíce to bylo v hlavním městě Praze (578), nejméně v kraji Olomouckém (120).

Graf 4.5. Léčení pacienti oboru alergologie ve věku 15–19 let na vybranou diagnózu podle krajů v roce 2013

Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba Středočeského kraje zaznamenala v roce 2016 celkem 133 233 výjezdů. Z toho 10 944krát vyjžděla k osobám ve věku 0–18 let. Počet výjezdů k dětem a mladistvým do 18 let se průběžně zvyšoval z hodnoty 7 045 výjezdů v roce 2009. I přestože se absolutní počet výjezdů k dětem zvyšoval, jejich podíl na celkovém počtu výjezdů záchranné služby v posledních letech spíše klesal. Děti a mladiství se v roce 2016 podíleli na celkovém počtu výjezdů 8,2 %, přičemž maximální hodnoty bylo dosaženo v roce 2012 (9,9 %).

Podílem 8,2 % výjezdů k osobám ve věku 0–18 let na celkovém počtu výjezdů v roce 2016 se Středočeský kraj zařadil na čtvrté místo mezi kraji, průměrná republiková hodnota činila 8,0 %. Nejvíce se děti podílely na výjezdech záchranné služby v Ústeckém kraji (10,5 %) a nejméně v kraji Zlínském (5,4 %).